

Metodika kontroly úžitkovosti mäsového dobytká a dojčiacich kráv

(KUMP a DK)

Predložená metodika kontroly úžitkovosti mäsového dobytká a dojčiacich kráv (ďalej len „KUMP a DK“) vychádza z odporúčaní „International Committee for Animal Recording (ICAR)“, najmä zo systému kontroly úžitkovosti podľa metódy „A“.

1. Predmet metodiky

Predmetom metodiky je zisťovanie, zaznamenávanie a riadenie toku dát o chovateľských údajoch potrebných na posúdenie úžitkových vlastností mäsového dobytká (MD) a dojčiacich kráv (DK). Metodika určuje spôsob výkonu KUMP a DK v Slovenskej republike.

2. Názvoslovie

- Kontrola úžitkovosti mäsového dobytká a dojčiacich kráv (KUMP a DK)

Súbor činností spojených so zisťovaním úžitkových vlastností, ich zaznamenávaním a riadením toku dát.

- Mäsový dobytok (MD)

Čistokrvné jedince špecializovaných mäsových plemien hovädzieho dobytká, spravidla chované v systéme bez trhovej produkcie mlieka, určené na produkciu zástavových teliat alebo jatočnú realizáciu.

- Zástavové teľa

Jedince oboch pohlaví po odstave (spravidla vo veku 5–8 mesiacov) určené na ďalší výkrm.

- Dojčiaca krava (DK)

Jedinec samičieho pohlavia po otelení, ktorého mlieko je určené výhradne pre výživu vlastného alebo cudzieho teľaťa cicaním. Produkcia potomstva je určená pre ďalší chov, predaj alebo jatočné účely.

- Chov

Súbor všetkých jedincov hovädzieho dobytká v konkrétnom chove bez ohľadu na vek a pohlavie.

- **2.1. Stádo**

Súbor plemenníc chovaných v rovnakých podmienkach so zameraním na produkciu teliat.

- **2.2. Medziobdobie**

Obdobie medzi dvoma po sebe nasledujúcimi oteleniami (v dňoch).

- **2.3. Priebeh pôrodu**

Bodové hodnotenie náročnosti pôrodu a potrebnej pomoci:

- 1 – spontánny pôrod bez pomoci,
- 2 – pôrod s pomocou 1–2 osôb,
- 3 – pôrod vyžadujúci pomoc 3 a viac osôb alebo veterinára,
- 4 – cisársky rez alebo ťažký pôrod vyžadujúci následnú opakovanú veterinárnu liečbu.

- **2.4. Hmotnosť zvierat**

Zisťuje sa vážením s presnosťou na celé kilogramy. Pri výpočte prírastkov sa neuplatňuje zrážka na nakrmenosť.

- **2.5. Prepočítaná hmotnosť na jednotný vek**

V KUMP a DK sa využíva jednotný hodnotiaci vek:

- Stupeň A – 120, 210, 365 dní
- Stupeň B – 210 dní

Hmotnosť sa prepočítava podľa nasledujúcich intervalov:

<i>Zisťovaná hmotnosť vo veku</i>	<i>Stupeň „A“</i>	<i>Stupeň „B“</i>
120 dní	85 až 170 dní	----
210 dní	171 až 245 dní	90 až 250 dní
365 dní	330 až 400 dní	----

Hmotnosť prepočítaná na jednotný vek sa vypočítava na základe dátumu vykonaného váženía a zistenej hmotnosti a dátumu predchádzajúceho váženía a predchádzajúcej hmotnosti. Na základe týchto údajov je stanovený priemerný denný prírastok,, P“ podľa nasledujúceho vzorca:

$$P = (H_1 - H_2) * n^{-1}$$

Kde:

- P – priemerný denný prírastok za obdobie od predchádzajúceho váženía,
- H1 – hmotnosť zistená pri vážení,
- H2 – hmotnosť z predchádzajúceho váženía,
- n – počet dní medzi váženiami.

Vlastný výpočet hmotnosti je prevedený podľa vzorca:

$$H_p = H_1 \pm (P * n_p)$$

Kde:

- H_p – prepočítaná hmotnosť,
- H1 – hmotnosť zistená pri vážení,
- P – priemerný denný prírastok za obdobie od predchádzajúceho váženía,
- n_p – rozdiel medzi vekom pri vážení a vekom, na ktorý sa prepočet vykonáva.

- **2.7. Zariadenie pre vykonávanie KUMP a DK**

Chovateľ je povinný zabezpečiť vhodné technické vybavenie na váženie, meranie a hodnotenie zvierat.

- **2.8. Kontrolný rok**

Obdobie od 1. októbra do 30. septembra nasledujúceho roka. V tomto období sa zisťujú údaje potrebné pre spracovanie KUMP a DK.

3. Všeobecne

Chovateľ vedie záznamy o základných chovateľských údajoch potrebných pre KUMP a DK.

- **3.1. Vstupný zoznam zapojených kráv**

Obsahuje:

- číslo zvierat'a,
- dátum narodenia,
- plemennú príslušnosť,
- údaje o rodičoch,
- registračné číslo chovu v CEHZ.

- **3.2. Priebežné údaje**

a) Údaje o reprodukcii plemennice – preberajú sa z plemenárskej evidencie chovateľ'a.

b) Údaje o teľati – číslo teľat'a, dátum narodenia, pohlavie, priebeh pôrodu, hmotnosť pri narodení, údaje o rodičoch, pohyby v CEHZ, vrátane registračných čísel chovov.

Údaje poskytuje chovateľ na základe prvotnej evidencie.

- **3.3. Využitie údajov**

Údaje získané v KUMP a DK sa využívajú na:

- stanovenie plemenných hodnôt,
- chovateľské a výrobné rozbory,
- tvorbu šľachtiteľských programov,
- výber zvierat do plemennej knihy.

4. Hodnotené ukazovatele

Hodnotené ukazovatele vychádzajú z údajov zistených v KUMP a DK. Ich vyhodnocovanie sa riadi šľachtiteľskými programami jednotlivých plemien.

- Reprodukčné ukazovatele:
- priebeh pôrodu,
- dĺžka medziobdobia,

- vek pri prvom otelení.
- Rastové ukazovatele:
- hmotnosť pri narodení,
- hmotnosť v 120 dňoch,
- hmotnosť v 210 dňoch,
- hmotnosť v 365 dňoch.

5. Spracovanie a zverejňovanie výsledkov KUMP a DK

Údaje sa spracovávajú jedenkrát ročne, spravidla na konci kontrolného roka. Výsledky sa zverejňujú vo forme ročného hodnotenia.

- **5.1. Výsledky za chov obsahujú:**

- 5.1.1. Zoznam zvierat k dátumu hodnotenia podľa kategórií
- 5.1.2. Úžitkovosť podľa kategórií
- 5.1.3. Údaje o reprodukcii
- 5.1.4. Hodnotenie priebehu pôrodu
- 5.1.5. Vyhodnotenie strát teliat